

JANCIS
ROBINSON

Znalcem VÍNA

za
24
hodin

JANCIS
ROBINSON

Znalcem VÍNA

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy
nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné po-
době bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné
užití této knihy bude trestně stíháno.

Jancis Robinson

Znalcem vína za 24 hodin

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

jako svou 6299. publikaci

Z anglického originálu „The 24-Hour Wine Expert“
přeložila Helena Baker

Odpovědná redaktorka Helga Jindrová

Grafická úprava a sazba Vojtěch Kočí

Počet stran 112

První vydání, Praha 2016

Vytiskla Tiskárna Protisk, s.r.o., České Budějovice

Original English language edition first published
by Penguin Books Ltd, London

Text copyright © Jancis Robinson 2016

The author has asserted her moral rights

Czech edition © Grada Publishing, 2016

All rights reserved

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými
známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných
vlastníků.

ISBN 978-80-271-9332-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-0087-3 (print)

Obsah

Vítejte /8

Některá základní fakta o víně /10

- Co je to vlastně víno? /10
- Jak vzniká víno /10
- Červené, bílé nebo růžové? /11
- Co se skrývá pod názvem /12

Vyberme si tu správnou láhev /13

- Jak vybírat vína z regálů v obchodě /13
- Buďme kreativní /14
- Jak vybírat vína z vinného lístku v restauracích /16

Deset způsobů, jak zvolit tu správnou láhev /18

Láhve a etikety /20

- Co lze vyčíst z láhví /20
- Velikost láhví /20
- Co lze vyčíst z etiket /21
- Jak silné je moje víno? /22

Průměrný obsah alkoholu ve vínech /24

Jak ochutnávat víno /25

- Základní terminologie /28

„Superochutnávači“ /33

Párování vín s pokrmy /34

- Snoubení pokrmů se specifickými víny /34
- Snoubení vín se specifickými pokrmy /35
- Rituály v restauracích /38

Víno pro vhodnou příležitost /39

- Potěšení pro každého /39
- Vína, která vás posadí na zadek /40

Vína jako dárek /41
Moji favorité ze Champagne /42
20 lamačů srdcí (za hodně vaty) /42
Řekni mi, jaké víno piješ, a já ti řeknu, jaký jsi /43

Kolik bychom měli zaplatit /44

Tipy na cenové bomby /44
Některá obvykle předražená vína /45
Vína, za která bych dala i více /45

Deset nejčastějších mýtů o víně /46

Nezbytný hardware /48

Sklo /48
Obal – láhev, pytlík, plechovka nebo krabice? /49
Korkový, syntetický nebo šroubovací uzávěr? /50
Vytažení zátky /51
Jak otevřít láhev bublinek /51

Jiná vína /53

Sekty a šumivá vína /53
Fortifikovaná vína /53
Sladká vína /54
„Racionální“ vína /55

Deset užitečných tipů /56

Jak zacházet s vínem /58

Proč tolik záleží na teplotě vína /58
Jak ochladit nebo ohřát víno /59
Kdy otevřít láhev vína – a zda dekantovat /60
Nedopité láhve /61
Která vína potřebují čas /62
Jak dlouho archivovat /64
Jak víno skladovat /65

Zapamatujte si svůj kultivar /67

Názvy odrůd – rychlý zdroj vědomostí /67

Nejznámější světové odrůdy pro bílá vína /67

Nejznámější světové odrůdy pro červená vína /71

Deset nejvíce vysazovaných odrůd révy vinné /77

Vinařské regiony, o kterých byste měli vědět – užitečný tahák /78

Francie /78

Itálie /85

Španělsko /90

Spojené státy americké /95

Zbytek světa /100

Nový svět versus Starý svět /109

Vinařský žargon /110

Vítejte

O víně píši již 40 let, ale každý den se dovídám něco nového. To, že téma víno stále mnoha lidem poněkud nahání strach a vzbuzuje obavy, není pro mne nikterak žádným překvapením. Cílem této knihy je sdílet s vámi své mnohaleté znalosti o víně tak, aby se z vás stal sebevědomý odborník na víno do 24 hodin, a to odstraněním přebytečných nesmyslů a tím, že se zaměříme pouze na to, na čem opravdu záleží.

Nejlépším způsobem, jak absorbovat všechny důležité informace obsažené v této knize, je sejít se s několika stejně dychtivými a smyšlejšími přáteli třeba během víkendu nebo několika večerů na degustacích, na které jednotliví účastníci přinesou pestrou paletu rozličných vín. Čím více vzorků budete mít k porovnání, tím více se o víně naučíte. V celé této příručce naleznete užitečné rady a návrhy k tematickým degustacím, které by si vaše skupina mohla vyzkoušet, přičemž každý účastník přinese na každou ochutnávku jeden nebo dva z doporučených vzorků uvedených v této publikaci. Je rovněž vhodné mít po ruce něco k zakousnutí, což dobře poslouží nejen jako neutralizační sousto mezi různými vzorky nebo jako příklad vhodného snoubení pokrmů s víny, ale také ke zmírnění účinků alkoholu. Nikdy se z vás nestane znalec vín, když si nebudete z degustace nic pamatovat...

Normální láhev obsahuje 0,75 litru vína – šest štědrých, osm zcela úctyhodných a až dvacet standardních degustačních porcí od každého vzorku, což vám perfektně umožní vytvořit si docela velkou degustační skupinu. Co se týká nedopitých vzorků, na str. 61–62 najdete mé tipy, jak nejlépe uchovat zbylé víno v láhvích.

Pokud nemáte zájem zorganizovat takový degustační večírek s přáteli, využijte této knížky k zodpovězení svých dotazů týkajících se vína, tak, jak se příležitostně naskytnou. Najdete v ní například tipy na sklenky, z jakých vám budou ta či ona vína co nejlépe chutnat, jak si vybrat láhev vína z regálů obchodů nebo z nabídky vinného lístku v restauraci, zda a jak párovat víno s jídlem, jak rozšifrovat údaje z etiket a konečně jak porozumět vínu a naučit se základním pojmům týkajících se jeho problematiky co nejsnadněji a nejrychleji.

K vydání této publikace mne inspiroval skvělý nápad mého kolegy. Hubrecht Duijker je nejznámějším vínopsavcem v Nizozemsku a jednou z nejpopulárnějších ze všech 117 knih o víně, které napsal, je jeho příručka, kterou lze z holandštiny přeložit jako *Znalcem vín během jednoho víkendu*.

Veškeré texty, jakož i struktura této knihy, jsou mé vlastní a nikoliv Hubrechtovy. Avšak oba si dobře uvědomujeme fakt, že díky tomu, že se víno v poslední době stalo jedním z nejpopulárnějších nápojů na světě, stále více a více milovníků vína dychtí po tom dovědět se o něm více – bez toho, aby obětovali příliš mnoho času a financí, kterých je třeba vyvinout k důkladnému studiu této tematiky jako vinný profesionál. Doufám tedy, že předáním svých znalostí o víně v této příručce vám dopomohu k tomu, abyste vyždímali co nejvíce z každé sklenky a láhve vína, kterou vypijete.

Jancis Robinson

Některá základní fakta o víně

Co je to vlastně víno?

Můj výklad: Víno je ten nejlahodnější, nejvíce stimulu-jící, nejmnohotvárnější a nesnesitelně nejkomplikovanější nápoj na světě. Víno vás rozveselí, učiní vaše přátele ještě přátelštějšími a znamenitě chutná v kombinaci s pokrmu.

Oficiální definice EU: Víno je alkoholický nápoj vyrobený fermentací moštu čerstvě sklizených hroznů révy vinné, přičemž kvasný proces probíhá v oblasti původu dle místních tradic a postupů.

Jak vzniká víno

Klíčovým procesem vinifikace je fermentace. Vlivem kvasinek se cukr obsažený v různých druzích ovoce přemění na alkohol a oxid uhličitý. Z jablečného moštu tak vznikne cider, ze sladového ječmene pivo a dokonce i zbytky džemu, marmelády, povidel i zeleniny můžeme nechat zkvasit na alkohol.

Hroznový mošt se stane alkoholickým nápojem působením kvasinek, které začnou přeměňovat cukry obsažené ve zralých hroznech na alkohol a oxid uhličitý. Kvasinky mohou být přírodní – divoké čili domorodé, které jsou obsažené ve slupkách hroznů, ve vinohradě a okolní atmosféře – nebo (a to bývá zpravidla nejčastěji) speciálně vyselektované komerční kvasinkové kultury.

Jak hrozny dozrávají, tak se obsah jejich cukrů zvyšuje a naopak se snižuje obsah kyselin, čímž se získaný mošt stává méně hrubým a trpkým. Čím jsou bobule zralejší, tím mají vyšší cukernatost, jež podpoří přeměnu cukrů na alkohol a tím hutnější a tělnatější bude výsledné víno. Někdy je ovšem kvašení zastaveno a cukr se nechá ve víně záměrně, aby mělo sladší charakter.

V teplejších klimatických podmínkách uzrávají hrozny s nižším obsahem kyselin a vyšší cukernatostí. Po skončení fermentace budou vína vyrobená z těchto hroznů robustnější než ta, která mají svůj původ v chladnějších oblastech. Z toho vyplývá, že čím bude léto teplejší, tím budou hrozny vyzrálejší, a tudíž

budou výsledná vína obvykle mohutnější. Proto budou mít vína z oblastí, které jsou vzdálenější od rovníku, mnohem nižší procento alkoholu. Například vína z oblasti Apulie, která se nachází na samé patě tzv. italské boty, jsou mnohem silnější a tělnatější než vína pocházející ze severu Itálie, zatímco relativní nováčci (ale rapidně se zlepšující) ze severněji položených zemí, včetně Anglie a České republiky, uvádějí na trh vína s markantně vyšší kyselinkou.

Jakmile kvasný proces proměnil sladký hroznový mošt na alkoholický nápoj, který nazýváme vínem, lze jej ještě před lahvováním vyškolit – zejména jedná-li se o komplexní červené víno s dlouhým archivačním potenciálem. Bílá vína s aromatickým projevem květů či ovoce jsou zpravidla lahvována jen pár měsíců po ukončení fermentace, aby se zachovala jejich svěžest, zatímco serióznější vína se ponechají zrát další rok nebo dva před lahvováním, aby se spojily jejich různé aromatické složky. Takové zrání neboli školení vína probíhá zpravidla v sudech různých velikostí a stáří, vyrobených nejčastěji z dubového dřeva, které vínu dodává specifický charakter a finesu. Čím bude sud novější a menší, tím více aromatických látek pocházejících z dubového dřeva pronikne do vína. Dnešním trendem je minimalizovat výrazný dubový charakter vína, tudíž starší a objemnější sudy jsou stále běžnější. Velkokapacitní nádoby vyrobené z nerezové oceli, které se snadno čistí a nejsou náročné na údržbu, se zpravidla používají na školení mladého vína určeného k brzké konzumaci.

Červené, bílé nebo růžové?

Červené: I přesto, že všechny hrozny obsahují dužinu šedozelené barvy, jsou to vlastně slupky bobulí, které určují, jakou barvu bude víno mít. Hrozny, které mají slupky zbarvené žlutě nebo zeleně, nemohou vyprodukovat červené víno. Víno bude červené jen tehdy, použijí-li se k jeho výrobě hrozny s modrými slupkami. Z nich se získává mošt, který se nazývá rmut, z něhož vzniká víno. Čím jsou slupky modrých bobulí silnější a čím je mošt se slupkami v kontaktu déle, tím tmavší a hlubší bude barva výsledného vína.

Růžové neboli rosé: Většina vín, která jsou uváděna na trh jako rosé, se zbarví dorůžova, když se mošt ponechá v kontaktu se slupkami modrých odrůd révy vinné pouhých pár hodin. Růžová vína někdy také vznikají ze směsi hroznů bledšího i temnějšího odstínu a občas i scelením vykvašeného bílého vína s trochou červeného. Jedná se o stále populárnější, avšak plnohodnotnou kategorii vín, neboť růžová vína se nyní konzumují nejen v létě, ale během celého roku.

Bílé: Světle zbarvené bobule mohou vyprodukovat pouze bílé víno. Především v oblasti Champagne, ale i jinde, dovedou vinaři ovšem pečlivým zpracováním, zejména zamezením kontaktu se slupkami, z modrých hroznů vyrobit i bílé víno, kterému se říká nejčastěji Blanc de Noirs (u nás poněkud nejednoznačně nazývané „klaret“ – *pozn. překladatelky*). Avšak některá vína mohou být i oranžová, která vznikají prodlouženou macerací na slupkách.

Co se skrývá pod názvem

Tradičně se vína pojmenovávala podle místa svého původu, tzv. apelace: např. Chablis, Bordeaux, Châteauneuf-du-Pape, avšak od poloviny dvacátého století, kdy se začaly etablovat nové vinařské regiony mimo Evropu, se stále více a více vín začalo označovat podle odrůd révy vinné a nikoliv podle jejich geografického původu. A tak začaly dominovat etikety s označením např. Chardonnay, což je sice nosná odrůda v apelaci Chablis, jejíž jméno ale na etiketě nenajdeme, nebo Cabernet Sauvignon či Merlot, jež jsou pro změnu hlavními kultivary v oblasti Bordeaux (viz také str. 67–76, průvodce významnými odrůdami révy vinné, a str. 78–108, průvodce významnými vinařskými regiony, kde uvádím, jaké odrůdy se v té či oné oblasti pěstují).

Vyberme si tu správnou láhev

Jak vybírat vína z regálů v obchodě

Prohlížení a zkoumání sortimentu rozličných láhví vína, která jsou k mání u většiny obchodníků v regálech či on-line, může být poněkud stresující. Na následující straně uvádím deset svých osvědčených tipů, ačkoliv je téměř nemožné navést někoho ke specifické láhvi, aniž bych znala osobní preference každého jednotlivce a aniž bych tam byla s ním. Ve všem, co jsem kdy napsala, vidím svou klíčovou roli v předávání dostatečného množství těch správných informací všem milovníkům vína, aby byli schopni si sami udělat erudovaný výběr.

Když se mne lidé zeptají, jak si mají vybírat víno, zpravidla jim navrhnou, aby se začali přátelit s prodejcem v místní vinotéce nebo v obchodě s vínem. Existují určité paralely mezi vinotékami a knihkupectvími. Stejně jako můžete sdělit knihkupci, že máte rádi ten či onen žánr, aby vám mohl doporučit něco dle vašeho vkusu, je samo sebou svěřit se vinnému profesionálově, jaký styl vína se vám líbí a zda by vám mohl doporučit buď něco podobného, ale i třeba něco odvážnějšího, dobrodružnějšího, za výhodnější cenu nebo lepší kvality. Obchodní řetězce mohou mít výhodu masivní kupní síly, avšak to se zpravidla týká pouze těch nejlevnějších vín a jen zřídkakdy mají v nabídce vína lepší kvality. A právě proto dává smysl podpořit malého, ale specializovaného obchodníka, jenž skutečně rozumí vínu a záleží mu na každé láhvi, kterou prodává.

Pro začátek mrkněte na tabulku na str. 14–15, kde jsou uvedena mírně odvážnější doporučení, a to na základě „pokud vám chutná X, zamilujete si Y“. V každé dvojici vín je zde uveden příklad z obvyklé luxusní nabídky a pod ním chytrá náhražka, která je mnohdy levnější a často i zajímavější.

Avšak chcete-li si sami vybrat podle své chuti, nebo v případě, že se nacházíte daleko od vhodného kamenného obchodu s vínem, neváhejte použít všech dostupných zdrojů informací, které jsou dnes k dispozici, ať už v tištěné podobě nebo on-line. Za účelem dozvědět se více – viz kapitulu „Jak vybírat vína z vinného lístku v restauracích“ na str. 16–17.

Bud' me kreativní

Prosecco

Crémant d'Alsace, Cava

•

Champagne

Pěstitelský sekt z Čech a Moravy

•

Věhlasná značka Champagne

(etiketa nese malými písmeny označení NM, což je ve francouzštině Négotiant-Manipulant a znamená velkovýrobce – pozn. překl.)

Champagne nezávislého

pěstitele-vinaře

(etiketa nese malými písmeny označení RM, což je francouzsky Récoltant-Manipulant a znamená, že se jedná o pěstitele, který si svá vína sám lahvuje a dává do oběhu – pozn. překl.)

•

Pinot Grigio (Rulandské šedé)

Veltlínské zelené

•

Sauvignon z Nového Zélandu

Sauvignon ze Znojemska

•

Puligny-Montrachet

Chablis Premier Cru

•

Bílá vína z Burgundska

(např. Pouilly-Fuissé, Saint-Véran)

Bílá vína z Alsaska

(např. Pinot Blanc, Sylvaner)

•

Ryzlink rýnský z Německa
(Mosela, Porýní)

**Ryzlink rýnský z Mělnicka
nebo Litoměřicka**

•

Meursault

Fino nebo Manzanilla Sherry

•

Červená vína z Austrálie

**Nová vlna červených vín
z Maďarska nebo Slovenska**

•

Argentinský Malbec

Côtes-du-Rhône červené

•

Rioja

**Campo de Borja,
Valdepeñas, La Mancha**

•

Châteauneuf-du-Pape

Frankovka z Dolních Kounic

•

Velké červené Bordeaux

**Červená vína z Portugalska,
z oblasti Douro,
kraje tradičního Portského**

Jak vybírat vína z vinného lístku v restauracích

Nabídka vín v restauraci nebo vinném baru je všeobecně menší a marže bývá daleko vyšší (zpravidla 100 až 500 % ceny vína), než najdeme v obchodě nebo ve vinotéce, a tak se zajisté vyplatí vyvarovat se omylů. V minulosti se velká většina gastronomických zařízení spoléhala na to, aby se nejvíc vydělalo na prodeji alkoholických nápojů, a to z prostého důvodu, že zákazník bude pravděpodobně spíše vědět, kolik stojí kus flákoty, než jaké jsou reálné náklady za láhev vína. Avšak s nástupem chytrých telefonů, internetových portálů, jako je např. Winesearcher.com (ten například uvádí globálně přesné ceny alkoholických nápojů), nebo užitečných aplikací, jakou je Raisinable, jež skenuje vinné lístky restaurací (zatím sice jen v Londýně a New Yorku) a identifikuje nejnižší marže, je pro restaurátory stále obtížnější mazat med okolo úst svých hostů.

Chcete-li mít v restauracích pod kontrolou svůj vlastní výběr, důrazně vám doporučuji využít nejméně jeden z mnoha zdrojů informací, které dnes máte k dispozici. Mnoho restauračních zařízení publikuje své vinné lístky on-line, což nám umožňuje udělat si svůj vlastní průzkum v předstihu a zjistit, jak je to či ono víno ohodnocené předními kritiky (ehm) anebo webovými stránkami, jako např. CellarTracker.com. Pokud jste si nestačili udělat vlastní průzkum a podívat se na nabídku vín před samotnou návštěvou restaurace, vždy si můžete vzít svůj chytrý telefon s sebou a v dostupných aplikacích si rychle vyhledat některé značky vín, které vás nebo vaše společníky zaujaly. (Podívejte se také na mé návrhy snoubení vín s různými pokrmy, které naleznete na str. 34–37).

Nedokážete-li se však na místě rozhodnout nebo se cítíte být nedostatečně informováni, udělejte tu nejrozumnější věc ze všech: požádejte číšníka nebo sommeliera o radu. Navzdory různým předsudkům to určitě není projev slabosti. Naopak, požádat o radu může být známkou důvěry a znalostí v oboru. Zpravidla jen host, který o víně neví vůbec nic, bude příliš plachý na to, aby se zapojil do rozhovoru o víně s obsluhou.

Každý dobrý číšník v restauraci nebo vinném baru miluje diskuzi o víně. Jen stará garda, která o víně a péči o zákazníka věděla velmi málo, se schovávala za maskou domýšlivosti.

Dnešní vinný číšník neboli sommelier, jak se v poslední době nazývají, je často skutečný nadšenec, který je schopen doporučit víno pro každou peněženku. Je tudíž vhodné při objednávání jídla říct: „Hodlám utratit přibližně X; máme všeobecně rádi Y“ nebo „Rádi bychom si objednali bílé a červené. Co nám můžete doporučit?“ Uděláte tím obsluze jen radost.

Nestydte se objednat si některé z levnějších položek na vinném lístku; pouze oligarchové a ropní magnáti, kteří jsou zvyklí utrácet, si vybírají ta nejdražší vína z nabídky.

Deset způsobů, jak zvolit tu správnou láhev

1. Vyvarujte se láhví, které stály na světle (nežádejte o vína, která byla vystavená ve výkladních skříních) nebo byly umístěné v blízkosti radiátorů či jiného zdroje topení. Taková vína budou postrádat svěžest a ztrácejí svůj ovocitý a květnatý charakter.
2. Vyhledávejte zejména ta vína, která byla lahvována co nejbližší k místu původu hroznů. Údaje uvedené na všech etiketách musí obsahovat adresu nebo alespoň poštovní kód podniku, který vína lahvoval, pakliže to nebyl sám výrobce konkrétního vína. Mějte se na pozoru, pokud na etiketě spatříte, že například víno označené jako novozélandské bylo lahvováno ve Velké Británii nebo víno původem z Argentiny bylo naopak lahvováno v Bordeaux, Hamburku nebo dokonce i v České republice. V dnešní době je výhodnější nalodit cisterny plné vína a poslat je z jednoho konce světa na druhý, což může být po ekologické stránce přijatelné, pokud se jedná o levná vína, nicméně seriózní vinaři a producenti si budou vína lahvovat sami v místě jejich vzniku. U dobrých francouzských vín je na etiketách uvedeno buď „Mis en bouteille au domaine“, nebo „Mis en bouteille au château“, což znamená, že víno bylo lahvováno v místě svého původu.
3. Je-li je víno opatřeno uzávěrem z přírodního korku, vyberte si láhev, která byla skladována v horizontální poloze, což udržuje korek vlhký a zabraňuje přístupu vzduchu do láhve.

4. Zkontrolujte si hladinu vína v láhvi. Prostor mezi uzávěrem a hladinou by neměl být větší než dva, maximálně tři centimetry, když stojí láhev ve vertikální poloze. Je-li tento vakuový prostor větší, je to varovný signál, že do kontaktu s vínem mohlo přijít více škodlivého kyslíku, než je žádoucí.
5. U výběrových vín bývá zpravidla velmi těžké zapamatovat si přesně, který ročník byl v dané vinařské oblasti příznivý. Užitečnou pomůckou může být moje tzv. pravidlo pětek: všechny ročníky počínaje 1985, které jsou dělitelné pěti (končící na 5 nebo 0), byly všeobecně velmi dobré.
6. Mějte se na pozoru před zadními etiketami, které jsou poněkud přehnané v popisu čichových a chuťových deskriptorů, nebo v doporučených kombinacích s pokrmy. Mohlo by to naznačovat přemíru marketingového lesku. Já osobně preferuji informace o tom, jak bylo víno vytvořeno.
7. Vezměte si s sebou svůj chytrý telefon, abyste si mohli zkontrolovat hodnocení a názory kritiků a jiných milovníků vína.
8. Zamiřte k nezávislým obchodníkům s vínem a nebojte se je požádat o radu. Pokud dostanete špatné doporučení, zkuste jiného a dalšího až do té doby, než budete spokojeni.
9. Hledáte-li bílé nebo růžové víno v nízkých cenových relacích, vybírejte ta nejmladší, která jsou dostupná z posledních ročníků.
10. Když je nějaké víno na trhu s výraznou slevou, zeptejte se proč. Někdy to bývá proto, že je víno ve špatné kondici nebo je již za zenitem.